

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

Algemene Rekenkamer
T.a.v. de heer drs. A.P. Visser, president
Postbus 20015
2500 EA DEN HAAG

Afdeling Financiën

bezoekadres
Kneuterdijk 1
2514 EM Den Haag

correspondentieadres
Postbus 90613
2509 LP Den Haag

t (088) 361 00 00
f (088) 361 00 22
www.rechtspraak.nl

datum 25 maart 2016
contactpersoon F.G. Montanje
doorkiesnummer 06-52807081
e-mail f.montanje@rechtspraak.nl
ons kenmerk UIT 9513 FIN/FM
bijlage(n) 1
onderwerp Conceptrapport prestatiebekostiging en doelmatigheid
rechtspraak

Geachte heer Visser,

De Raad voor de rechtspraak heeft met belangstelling kennis genomen van het conceptrapport ‘‘Bekostiging Rechtspraak: gevolgen voor doelmatigheid’’. De Raad constateert dat u zich grondig heeft verdiept in de bekostiging van de rechtspraak en kan zich in grote lijnen in uw aanbevelingen vinden. Hieronder ga ik in op uw conclusies en aanbevelingen. In de bijlage bij deze brief doet de Raad voorstellen voor verduidelijking of aanpassing van een aantal detailpunten in uw rapport.

Prestatiebegroting en budgetplafond

De Raad kan zich vinden in de conclusie van de Algemene Rekenkamer dat in de praktijk het budgetplafond van de minister van V&J het budget van de rechtspraak bepaalt en dat er in feite sprake is van een mengvorm van prestatiebekostiging en budgetfinanciering. De Raad herkent het beeld dat niet alle zaken door het ministerie gefinancierd worden en dat de prijsonderhandelingen in belangrijke mate worden bepaald door de budgettaire consequenties voor het ministerie en de rijksbegroting en niet door wat in de rechterlijke praktijk nodig is. De Raad acht dit niet wenselijk, vanwege de positie die de Rechtspraak heeft als één van de drie staatsmachten. De financiering is helder vastgelegd in wet- en regelgeving; driejarige prijsafspraken op basis van objectiveerbare elementen in de prijs.

Kosten per rechtszaak

De Algemene Rekenkamer constateert dat de kosten per zaak niet lager zijn geworden sinds 2005. Naar de mening van de Raad mag hier echter niet zonder meer aan verbonden worden dat de doelmatigheid niet is toegenomen.

Juist omdat het bekostigingssysteem intrinsieke doelmatigheidsprikkels bevat die zouden kunnen doorslaan heeft de Rechtspraak de afgelopen jaren namelijk sterk geïnvesteerd in kwaliteit (PROMIS, PE etc.). De kwaliteitsverbetering blijkt ook uit de verbetering van de uitkomsten van de klantwaarderingsonderzoeken die de afgelopen jaren zijn gehouden. Daarnaast ontvangt de Raad de afgelopen jaren steeds vaker en steeds sterkere signalen dat de zwaarte van zaken aanmerkelijk is toegenomen. Vanwege beide ontwikkelingen is het afdoen van een zaak in 2005 zodoende lang niet altijd vergelijkbaar met een zaak uit 2015 en is er ondanks gelijkblijvende kosten wel degelijk sprake van doelmatigheidsvergroting.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 maart 2016
kenmerk UIT 9513 FIN/FM
pagina 2 van 4

Kwaliteitsindicatoren

In uw rapport beveelt u aan om (nog) betere informatie over de kwaliteit van de Rechtspraak te genereren, zodat het ministerie van V&J beter kan afwegen welke risico's er zijn bij onvoldoende middelen.

De Raad omarmt allereerst de conclusie van de Rekenkamer dat kwaliteit omschreven dient te worden. De Raad stelt wel dat onderscheid gemaakt moet worden tussen kwaliteitsindicatoren behorend tot de bedrijfsvoering van de rechtspraak en kwaliteitsindicatoren behorend tot het rechterlijk domein. De rechtspraak is een transparante organisatie en stelt over beide soorten kwaliteitsindicatoren op eigen initiatief informatie ter beschikking aan de maatschappij. De Raad staat ook open voor verdere verbetering van de informatievoorziening over die kwaliteit.

Uw aanbeveling over het afwegen van de risico's verdient echter nuancering. Over de eerste categorie kwaliteitsindicatoren kunnen inderdaad afspraken worden gemaakt met het ministerie van V&J. De rechtspraak kan zich verplichten tot het leveren van een bepaald kwaliteitsniveau als het ministerie van V&J daar de noodzakelijke middelen voor ter beschikking stelt. Ontbreken die middelen dan zal ook de kwaliteit lager zijn. Te denken valt aan huisvesting en Arbo-omstandigheden.

Over de tweede categorie kwaliteitsindicatoren, waar bijvoorbeeld ook de professionele standaarden toe behoren, geldt dit echter nadrukkelijk niet. Het gaat hier namelijk om de professionele kwaliteit en de rechterlijke afweging. Deze kwaliteitseisen kunnen alleen door de rechters zelf worden ontwikkeld. Bij die kwaliteitseisen wordt uiteraard de juiste balans tussen efficiency, juridische kwaliteit en maatschappelijke relevantie gevonden – maar het is wel een afweging die de rechtspraak maakt. De kwaliteitseisen zijn niet onderhandelbaar, vanwege de positie van de Rechtspraak. De rijksoverheid dient voldoende financiële middelen ter beschikking te stellen om handelen volgens deze kwaliteitseisen mogelijk te maken.

Cijfermatig inzicht in oorzaken van verschillen

De Rekenkamer beveelt de Raad aan om cijfermatig inzicht te verkrijgen in zowel de verschillen tussen afgesproken en gerealiseerde produktgroeprijzen als productiviteitsverschillen tussen gerechten. Wat betreft de verschillen tussen afspraken en realisatie merkt de Raad op dat een dergelijke analyse reeds bij de prijsonderhandelingen gemaakt wordt. De ervaringen daarbij leren dat het verklaren van ontwikkelingen een complexe aangelegenheid is. Meerdere factoren spelen gelijktijdig een rol en kunnen lastig geïsoleerd worden. De benodigde informatie is bovendien lang niet altijd aanwezig in de geautomatiseerde systemen van de Rechtspraak zodat (wetenschappelijk) onderzoek nodig is. Dergelijk onderzoek kent relatief lange doorlooptijden en brengt hoge kosten met zich mee. De Raad is van mening dat deze hoge kosten onvoldoende opwegen tegen de baten.

De Raad onderschrijft uw aanbeveling over de analyse van productiviteitsverschillen *tussen* gerechten en voert deze reeds uit. De Raad bundelt en verspreidt relevante kengetallen van gerechten onder alle gerechten en plaatst deze op zijn externe website die voor ieder toegankelijk is. De Raad stuurt bewust op hoofdlijnen, een positief eigen vermogen van de gerechten. Er wordt niet gestuurd op de productiviteit per productgroep. De analyse en het duiden van verschillen wordt overgelaten aan de gerechtsbesturen evenals de beslissing om meer of minder productiviteit op een bepaald rechtsgebied te accepteren.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 maart 2016
kenmerk UIT 9513 FIN/FM
pagina 3 van 4

De Raad wil bezien of het mogelijk is om zijn kengetallen meer uitgesplitst te presenteren, bijvoorbeeld door ook vergelijkingen tussen specifiek primair proces en ondersteunend proces mogelijk te maken. Uitgangspunt blijft echter dat de gerechtsbesturen primair verantwoordelijk zijn voor een positief eigen vermogen en dat zij dus in eerste instantie die analyse dienen te verrichten.

Kwaliteit van rechterlijke uitspraken

De Rekenkamer beveelt aan om informatie te verkrijgen over de kwaliteit van de rechterlijke uitspraken. De Raad begrijpt deze wens. De Rechtspraak streeft er naar om naast de organisatorische kwaliteitszorg ook een beeld aan de samenleving te kunnen geven van de inhoudelijke kwaliteit van de Rechtspraak. De Rechtspraak werkt al een aantal jaren aan de ontwikkeling van een instrument voor inhoudelijke toetsing van het rechterlijk werk, om onderbouwd zicht te krijgen op de ambachtelijke kwaliteit van uitspraken. Onder de 'ambachtelijke kwaliteit van een vonnis' wordt verstaan de mate waarin een vonnis vaktechnisch goed in elkaar steekt, met name leesbaar en helder, niet te lang, consistent, en procedureel en materieelrechtelijk voldoet aan de ambtelijke eisen, terwijl het uitmondt in een overtuigende en aanvaardbare beslissing.

Via verschillende pilots is in het rechtsgebied civiel geëxperimenteerd met de ontwikkeling van kwaliteitstoetsing. In de komende jaren wordt het toetsingsinstrument verder doorontwikkeld voor de civiele rechtspraak en worden de mogelijkheden onderzocht voor toepassing binnen andere rechtsgebieden, zoals bestuursrechtspraak.

Prijsverschillen

De Raad deelt uw opmerking dat vragen mogen worden gesteld over de verschillen tussen prijzen van op het oog vergelijkbare zaken. De Raad wil overigens benadrukken dat die prijsverschillen niet alleen veroorzaakt worden door verschillen in kwaliteit en doelmatigheid, zoals u stelt, maar ook door verschillen in wet- en regelgeving waardoor de rechter in het ene rechtsgebied meer werk aan een zaak heeft dan in het andere.

Verschillen tussen de prijzen waren voor de Raad aanleiding om de haalbaarheid van een ander bekostigingsstelsel te onderzoeken. Uitvoering van dit alternatief bleek uiteindelijk helaas niet haalbaar. De zoektocht naar verbetering en vereenvoudiging van de bekostiging zal echter onverminderd worden voortgezet. Dit voornemen is onder andere ook opgenomen in het MeerJarenPlan van de rechtspraak.

Hoogachtend,

mr F.C. Bakker
Voorzitter Raad voor de rechtspraak

v.d.

mr. C.H.W.M. Stekh
Vicevoorzitter Rude.

de Rechtspraak

Raad voor de
rechtspraak

datum 25 maart 2016
kenmerk UIT 9513 FIN/FM
pagina 4 van 4

Bijlage

Pagina 30

De rechtszaken bij de gerechtshoven zijn korter gaan duren, maar voldoen over het algemeen nog niet aan de norm, behalve bij familierechterlijke zaken.

Ook de gerealiseerde doorlooptijd in handelszaken in 2013 voldoet aan de norm.

Pagina 33 - 34 figuur 12 plus toelichting

Het is aan te bevelen dat wordt vermeld dat productiviteit hier gelijk is aan het quotiënt van het aantal zaken en het aantal rechters. Dit met oog op het gebruik verderop in het hoofdstuk van andere termen/begrippen als arbeidsproductiviteit en kostenproductiviteit.

Pagina 36 - 37

De Raad rapporteert over productiviteitsverschillen.....

- In deze paragraaf worden de begrippen productiviteit en kostenproductiviteit door elkaar gebruikt, ook in de conclusie.
- In figuur 15 zijn de brongegevens (kengetallen 2014) onjuist weergegeven.
- De gevonden spreiding tussen gerechten verdient toelichting. Niet beïnvloedbare kosten, zoals afschrijvingskosten zijn immers aan de orde. Deze toelichting is in de bron van de vergelijking, de kengetallen 2014, wél opgenomen.

Pagina 41

Het aantal gegronde zaken in hoger beroep en cassatie zou wellicht beter bruikbaar zijn, maar deze resultaten worden niet structureel bijgehouden.

Onduidelijk is wat hiermee wordt bedoeld. De hoven ontvangen maandelijks van de Hoge Raad cijfers, deze cijfers worden (door de vier hoven) intern vertaald tot (kwartaal)rapportages die de afdelingen inzicht bieden in het aantal vernietigingen en ongegrondverklaringen ten opzichte van de uitstroom van zaken.